

Stenen är avslagen upptill och starkt flagrad i ytan. Endast sparsamma rester av inskriften finnas kvar. Stenen är 104 cm hög, 82 cm bred. Runorna äro intill 10 cm höga.

Inskrift:

... **karr** · **st** ... **u** - ...
 1 5

Till läsningen: Alla runorna äro mer eller mindre skadade i sin nedre del. Spåren före 2 **a** äro sannolikt rester av ett **k**. Någon tvekan om läsningen av runorna 2–6 behöver ej råda. I den vänstra slingan synas överst ristningsspår, som kunna vara rester av ett **u**, och på någon decimeters avstånd härifrån svaga spår av ytterligare en runa.

Runföljden 1–4 kan möjligen avse mansnamnet *Karr* med 6 svenska runbelägg (Sö 128, U 643, 644, 654, 792, Vg 73) eller efterleden *-karr* i sådana namn som t.ex. *Styrkarr* (känt från Öl 13).

91. Slättåkra. Alseda sn. Nu i Jönköpings stadspark.

Pl. 66.

Litteratur: P. Vistrand: Sockenbeskrivning 1878 (NSmArk); C. F. Nordensköld: Jönköpings läns minnesmärken (ATA) 13 Östra härad, upptecknade år 1883, s. 6, tr. i NSmMedd 3 (1914) s. 58; J. Rudin: Brev till A. Friberg den 7/9 1888 (NSmArk); G. Granstrand: Brev till A. Friberg den 12/9 1888 (NSmArk); A. Friberg: Undersökningsprotokoll den 4/8 1916, anteckningar (NSmArk); O. v. Friesen: Brev till A. Friberg 1907 (NSmArk); A. Friberg: Skrivelse till Riksantikvarien den 26/4 1907 (ATA); Fornvännen 1907 s. 334; J. Svernung: Brev till A. Friberg den 19/8 1916 (NSmArk).

Äldre avbildningar: Vistrand: teckning den 28/8 1878 (ATA); Nordensköld: teckning 1883 i o. a. hs och i ATA; Friberg: fotos 1906 (NSmArk och ATA); v. Friesen: foto 1914 (NSmArk).

Stenen, som numera står i Jönköpings stadspark, hittades 1868 på Slättåkra Norregård i ladugårdsgärdets mosse, i vars kant den låg nära en bäckrännil med inskriften nedåt. År 1876 flyttades den från fyndplatsen till Ädelfors, där den restes »sydvester om gården [Holsby Lillgård] och midt för vägen, som från landsvägen förer dit» enligt Nordensköld, som ritade av den på denna plats 1883. Den var, enligt vad Svernungs meddelare framhållit, ovanligt vacker, när den nyss var uppsatt vid Bruksgården. »Sen slo pojka-knallina dän e flisa u'an.» På Vistrands teckning 1878 syns det, att den bit, på vilken runan 22 **a** står, var lösslagen och inpassad på sin rätta plats. På Fribergs uppmaning förvarades senare detta stycke i en närbelägen stuga. För att stenen skulle vara skyddad mot ytterligare åverkan, anhöll Friberg hos Riksantikvarieämbetet den 26/4 1907, att den skulle få flyttas till Jönköpings stadspark, vilket beviljades den 6/5 samma år, varefter den fick sin plats där Ö om ryggåsstugan. Efter flyttningen till Jönköping blev ytterligare ett stycke avslaget i samma hörn som förut var skadat. Skadan berörde nedre delen av runorna 20–21. Det återfanns efter tre dagars sökande. De avslagna styckena äro nu sammanfogade med stenen.

Stenen är 129 cm hög, 106 cm bred. Runorna äro 16 cm höga.

Inskrift:

: **heli** : **risti** : **sin** : **pesi** : **eftir** · **ausr** : **sun** : **sin** :
 1 5 10 15 20 25 30

Helgi reisti stein þenna eptir Qzur, sun sinn.

Helge reste denna sten efter Assur, sin son.

Till läsningen: Genom åverkan på stenen ha runorna 19–23 skadats. Sålunda saknas högra bst i 21 **a** och övre delen av 22 **a**, likaså den översta punkten i skiljetecknet mellan dessa runor liksom den nedre hälften av hst i 23 **u**. Även det nedersta partiet av 29 **s** är avstött.

I inskriften äro runor överhoppade: 1–4 **heli** står för *Helgi* och 10–12 **sin** för *stein*. Det är möjligt, att 13–16 **pesi** i analogi med dessa felristningar står för ett avsett **pensi**. Dock förekomma former utan **n** även

på andra håll bland de småländska inskrifterna, t.ex. **paisi** Sm 133, **pasi** Sm 111, liksom i andra landskap. A. Noreen (*Altschwedische Grammatik*, 1904, § 509 anm. 9) fattar dylika former som felristningar, medan L. Jacobsen och E. Moltke (*Danmarks Runeindskrifter* I, 1942, sp. 760 anm. 2) äro mest benägna att utläsa former sådana som **pasi**, **paisi**, **psi** som *pæssi*.

22–25 **ausr** avser sannolikt ack.-formen av *Qzurr*, varvid runorna 23 och 24 äro omkastade. Såväl detta namn som *Helgi* höra till de vanligare. Ang. det förstnämnda se Sm 36. *Helgi* förekommer även på Sm 101, 132.

92. Björkö kyrkogård.

Pl. 67.

Litteratur: B 1023, L 1213. J. Peringskiöld: Monumenta 8 bl. 18; Ransakningarna 1690; S. Rogberg och E. Ruda: Historisk beskrifning om Småland (1770) s. 739; J. J. Lagergren: Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 128; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); Kyrkoinventarium 1829 (ATA); N. H. Sjöborg: Samlingar för Nordens forn-älskare 3 (1830) s. 129; P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 187; J. E. Lagergren: Antiquarisk brevsamling (hs i KB) s. 99, 110, Handlingar om Småland, M 104: 14 (hs i KB) s. 48; C. F. Nordenskiöld: Jönköpings läns minnesmärken (ATA) 13 Östra härad, upptecknade år 1883, s. 33, tr. i NSmMedd 5 (1919) s. 11; G. Stephens: The Old-Northern Runic Monuments 3 (1884) s. 286; Handlingar ang. stenens flyttning (ATA).

Äldre avbildningar: U. Christofferson: träsnitt i Peringskiölds Monumenta och B 1023 (förlagsteckning i J. G. Liljegrens Samlingar MSC^t Runir, hs i ATA); J. E. Lagergren: teckning 1816 i Handlingar om Småland s. 47 och i avdelningen Concepter och anteckningar i samma hs s. 51, i Antiquarisk brevsamling s. 110; teckning i kyrkoinventarium 1829 (ATA); Nordenskiöld: teckning 1883 i o. a. hs s. 33; E. Ihrfors: teckning i Smolandia sacra (ATA) 2 s. 343; O. v. Friesen: foto 1913 (NSmArk); E. Lönnberg: fotos 1934, 1936, 1937 och 1938 (NSmArk och ATA).

Runstenen står rest i den västra kyrkogårdsmuren, mitt för mittgångens förlängning.

I *Ransakningarna* 1667, där den andra runstenen i socknen, Sm 93, är omnämnd, förbigås denna med tystnad, men i *Ransakningarna* 1690 meddelas helt kort: »Wid Biörköö är inga gambla monumenter uthan allenast en steen i kyrkiomuren, med Runske bookstäfwer.» J. E. Lagergren, som ritade av den 1816, upplyser, att den var liggande infogad i västra ringmuren på insidan. Till följd av denna placering ha inga undersökare före Nordenskiöld (1888) sett inskriften på kantsidan. Senare restes den upp. Den gamla kyrkan revs omkring år 1843, och den nya uppfördes då öster om den gamla kyrkplatsen samtidigt som ny kyrkogård anlades. År 1938 flyttades stenen till sin nuvarande plats.

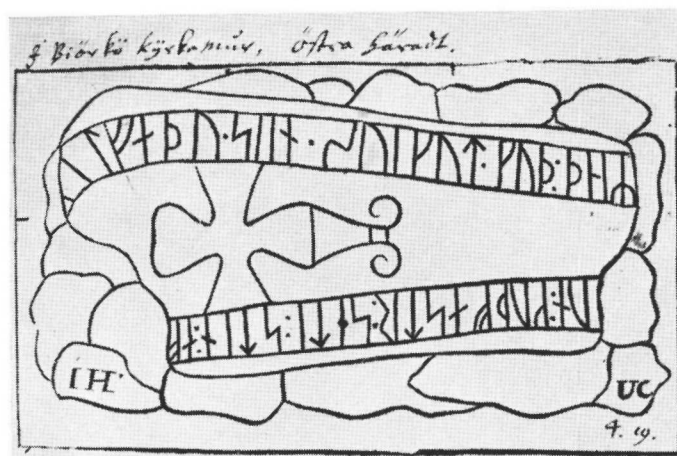

Fig. 55. Sm 92. Björkö kyrkogård. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 1023).